

Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek

**Közösségi összefogással kidolgozott
natúrparki szemléletű élő értékeink
Kőszegszerdahelyen**

Szakmai anyag

Megbízó: Kőszegszerdahely Község Önkormányzata

Készítő: Írottka Natúrparkért Egyesület

az UTIRO LEADER helyi akciócsoport VP6-19.2.1.-90-Ö.1-17 helyi felhívása keretében

ELŐSZÓ

A natúrparki szemléletű települési értéktárak összeállításánál világossá vált, hogy az Írott-kő Natúrparkért Egyesület talán még sosem vállalkozott ilyen nagy horderejű, natúrparki projekt megvalósítására. Sose gondoltuk volna előtte, hogy ez a térség ennyi kincset, ennyi gyöngyszemet őriz. Az esti beszélgetések, fórumok, kutatások, telefonok rengeteg tudást, információt adtak nekünk, natúrparki munkatársaknak.

Hallottunk helyi történetekről, temetőkről, templomokról, kápolnákról, keresztekéről, ritka fákról, erdőkről, szőlőkről, borokról, ételekről, népszokásokról, programokról, mondákról, hegyekről, mesékről.

Láttunk népi értéket képviselő tárgyakat, múzeumokat, kiállításokat, fényképeket, régi családi iratokat. Köszönet és hála érte azoknak, akik megosztották velünk tudásukat, jószándékúan segítettek nekünk.

Természetesen nem lehet teljeskörű ez az értéktár, nem vagyunk helyi lakosok, elmondásokból, beszélgetésekből, kérdőívekből, „nyomozások” alapján dolgoztunk.

De mi rengeteget tanultunk az anyag összeállítása alatt, és ezt KÖSZÖNJÜK. Reméljük Önök is találnak majd az értéktárban olyan újdonságokat, érdekességeket, amiről eddig még nem volt tudomásuk, vagy ilyen összefoglaló módon eddig még nem olvastak róla.

Az anyag elkészítésének elsődleges célja a településeket további pályázati lehetőségekhez juttatni, de eközben az értéktárban, a natúrparki gyöngyszemek összeállításánál nagyon sok tudásanyag halmozódott fel. Használják fel ezeket, olvassák, és legyenek büszkék falujukra.

Mi nagyon büszkék vagyunk a kőszegszerdahelyi gyöngyszemekre!

Kérem, olvassák olyan szeretettel, amilyen jó szívvel készítettük.

Tisztelettel,

az Írott-kő Natúrpark nevében

Bakos Márton, Gyórfy Gábor

Tartalom

ELŐSZÓ	2
A Kőszegszerdahelyi gyöngyszemek dícsérete	5
Kőszegszerdahely legragyogóbb gyöngyszemei	5
Kőszegszerdahely történelmi és kulturális hagyományai	6
Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – élő természeti értékeink	7
A kőszegszerdahelyi Eresztény- majorban élő atlaszcédrus	7
Az egykori szerdahelyi kőbánya, a „kráter”	7
A Szerdahelyi-patak	7
A Szerdahelyi dűlők, erdők, majorok	7
Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – kiemelkedő ünnepeink és szokások	8
Falunap Kőszegszerdahelyen	8
Nőnap ünnepség Kőszegszerdahelyen	8
Férfinapi ünnepség Kőszegszerdahelyen	8
Idősek napja Kőszegszerdahelyen	8
„Szikranap” Kőszegszerdahelyen	9
Szilveszteri borozás Kőszegszerdahelyen	9
Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek - kiemelkedő személyek	9
Lakner Tamás, a Kőszegszerdahelyen alakult Szélkiáltó Együttes vezetője	9
Ifj. Kuntner István és a világhírű kőszegszerdahelyi fakeretes napszemüvegek	9
Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – művészetek és művészi kézművesség	10
A kőszegszerdahelyi pirostojas hagyománya	10
Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – épített értékeink (szakrális, lakó- és gazdasági épületek, régészet, szobrok, egyéb)	10
Mindenszentek templom	10
A kőszegszerdahelyi plébánia	10
Kőszegszerdahely hősi emlékműve	10
Zsuppos ház a néhai posta mellett	11

A néhai kőszegszerdahelyi TSZ épületben kialakított új lakások.....	11
Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – tárgyak, a múlt kézbe vehető emlékei	11
A Néprajzi kiállítás Kőszegszerdahelyen	11
Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – Vendégcsalogató és vendégfogadó gyöngyszemek	11
A Községi Ház és udvara	11
A Krisztina Vendégház.....	12
Koivu Vendégház.....	12
Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – Helyi termékek és a helyi gazdaság megtartói...	12
Helyi termékek	12
Helyi mezőgazdálkodás.....	12
Ökológiai gazdálkodás.....	13
Kézműves foglalkozások	13
Lakóhelyek, lakókörnyezet és környezettudatosság	13
Helyi szolgáltatások.....	13
Becsületkasszák Kőszegszerdahelyen	14
Termelői piac Kőszegszerdahelyen.....	14
A kőszegszerdahelyi Németh Parkett Kft.....	14
Gyabronka és Társai Kft. Kőszegszerdahelyen.....	14
Fűtelek Major Kft. Kőszegszerdahelyen.....	15
Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – Kőszegszerdahelyet megtartó jelentős közösségek	15
Kőszegszerdahelyi Önkéntes Tűzoltó és Polgárőr Egyesület	15
A Vadrózsa Népdalkör.....	15
A kőszegszerdahelyi Kaméleon színjátszócsoporth.....	15
A Flórián énekkar	15
A Vadvirág Iskola szabad nevelési kezdeményezés	16
Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – Sport, hobbi, szabadidő.....	16

Kőszegszerdahely focipályája.....	16
Kőszegszerdahely játszótère	16
Gyalogtúrázás Kőszegszerdahelyen	16
Kerékpározás Kőszegszerdahelyen	17
Megjegyzés.....	17

A Kőszegszerdahelyi gyöngyszemek dícsérte

„A dícsérés nem mindig dícséret, az ünneplés nem lesz mindig méltó ünnep. Még jó szobor is lehet olyan, hogy voltaképp eltakarja, akit fölmutatna. Elég egy nem jellegzetes gesztus. Sőt egy kihagyott gesztus.

Egy nép halhatatlanjait, vagyis örökjáró szellemi vezetőit méltó helyükre állítani s ott folyton jó működésben tartani, ahhoz kell annyi alaposság és lelkiismeret, mint egy gép központi fogaskerekeinek jó beillesztéséhez és állandó jó működtetéséhez. Hisz még a halhatatlanság is halandók – jó értékmegőrzők – műve.”

- Illyés Gyula: A teljes szobor, részlet

Kőszegszerdahely legragyogóbb gyöngyszemei

Csokorba szedjük, felfűzzük életünk különböző területein fénylő, legragyogóbb kőszegszerdahelyi Gyöngyszemeket. Olvashatnak Kőszegszerdahely különleges természeti értékeiről, történelmi és kulturális hagyományairól, kiemelkedő ünnepeiről és a falu jelenkori rendezvényeiről, valamint a falu történetének kiemelkedő személyiségeiről is. Szó kerül az épített értékekről, a vendégcsalogató és vendégfogadó élménypontokról, jelentős helytörténeti tárgyokról, kézműves hagyományokról és meghatározó művészeti emlékekről is. Számot adunk a Kőszegszerdahely életében 2020-ban jelentős közösségekről, a helyi közösségi élet formálóiáról. Kőszegszerdahely gyöngyszemeinek köre évről évre mélyül, megújul és bővül is. Az itt feljegyzett kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek ápolást, gondozást érdemelnek – és külön-külön is, további, részletesebb kimunkálásra méltóak!

Reméljük, kedvüket lelik Kőszegszerdahely legragyogóbb gyöngyszemeiben!

Kőszegszerdahely történelmi és kulturális hagyományai

A község területén már a késő vaskorban állt egy kelta település. A római korban a Völgy-dűlőben tégláégető kemencék működtek. Később is folyamatosan lakott volt, erre utal az itt talált népvándorláskori temető is. A falu helyén már a tatárjárás előtt is létezett piachely. A mai községet egy 1279-ben keletkezett okirat Zerudahel (Szerdahely) néven említi először. A falu Szent Vid várával, Bosuk (Bozsok), Welem (Velem) és Chak (Cák) helységekkel együtt került Németújvári/Kőszegi Miklós birtokába, tehát Szent Vid vár tartozéka volt ebben az időben. 1374-ben Zerdahel alakban említik a falut, ekkor már vásártartási joggal rendelkezett, ahol szerdai napokon tartották a vásárokat. Ebben az időben valószínűleg a környék gazdasági központja volt. A falu temploma is állt már a 14. században, eredetileg román stílusú volt, a torony helyén a római időkben már őrhely állt.

Szerdahely egészen a 16. századig Rohonc várának tartozéka, majd a 16. század elején a Sibrik család birtoka lett. A Kőszeget sikertelenül ostromló török sereg 1532-ben a többi Kőszeghegyaljai településsel együtt Szerdahelyt is elpusztította. Az egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint 1548-ban már önálló plébánia volt a faluban, lakói nem sokkal később evangélikusok lettek, katolikus plébánia 1698-tól 2009-ig működött a faluban.

Az 1720. évi országos összeírás alkalmával Szerdahely a rohonci urodalomhoz tartozott, szántóföldjén kétnyomásos gazdálkodás folyt. Szántóföldjén kívül volt rétje, szőlője, legelője és erdőhasználata.

A 19. századtól körjegyzőség székhelye volt, az 1898 évi IV. törvénycikk alapján 1907-ben kapta a Kőszegszerdahely nevet, megkülönböztetve az ország számos Szerdahely nevű településétől. Az 1950-es években a településen még kavicsos utak voltak, a villanyt is csak 1958-ban vezették be. 1962-ben épült a mai iskolaépület 5 tanteremmel, a Kőszegi Kistérség összevont intézményének tagiskolája volt egészen 2016-os bezárásáig, 2020-21-ben Vadvirág Iskola néven speciális Waldorf oktatást fognak indítani, egy kerti iskolát, ami igazán illeszkedik Szerdahelyhez.

Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – élő természeti értékeink

A kőszegszerdahelyi Eresztény- majorban élő atlaszcédrus

A védett területen álló Eresztényi cédrus 120 év körüli fa, jelen ismereteink szerint az ország legnagyobb törzskörméretével rendelkező atlaszcédrus (*Cedrus atlantica*) példánya, 2012-ben 472 cm, egyben a magyarországi faóriások és famatuzsálemek között nyilvántartott növényóriás, a Babó család birtokán kiemelt védelmet és megbecsülést élvez. Sok festőt és zeneszerzőt ihletett meg a természet eme magával ragadó szépsége.

Az egykori szerdahelyi kőbánya, a „kráter”

Kőszegszerdahelyen is volt valaha kőbánya, méghozzá a szőlőhegynél az úgynevezett „kráter”, de a szerdahelyi kő sziratos volt (vagyis lapokból állt), a szomszédos cáki sokkal jobb minőségű volt, ezért inkább azt használták a különféle építkezésekhez: ház, pince, kerítés. Az 1940-es években még működött a bánya. A kőfejtő falában található a Kőszegi-hegység 63 jelenleg ismert barlangjából az egyik, a 3,30 m hosszú Felső-hegyi-barlang, mely csak kúszva járható.

A Szerdahelyi-patak

A Szerdahelyi-patak a Kőszegi-hegységben Velem község felett ered, forrásvidéke Magyarország egyik legimpozánsabb jura-kréta korú metamorf kristályos pala, kvarcfillit és mészfilit előfordulási helyének számít. A patak az általa kivájt Hosszú-völgyön keresztül éri el Velem belterületét, majd az egykori Schutter-malomnál Kőszegszerdahelyt. Kőszegszerdahely lakott területét elhagyva közvetlenül Lukácsháza előtt torkollik a Gyöngyös-patakba. A 2009. júniusában sár-és vízözön idején az egyébként idilli mederben kanyargó patakocská hatalmas és ideges folyamrázzá duzzadt, óriási károkat okozva Velem és Kőszegszerdahely településeken. Velem és Kőszegdoroszló közötti szakaszán a patak mentén annak élővilágát ismertető tanösvény, egyben romantikus patakparti sétány kialakítása javasolt.

A Szerdahelyi dűlők, erdők, majorok

Kőszegszerdahely közigazgatási területeit szemügyre véve számos szokatlan megnevezéssel találkozunk, úgy, mint a Taa-dűlő, Mogyorós, Kenderföld, Tilamos-erdő, Paptag, Belső és Külső-Visdráb, Zsáper-hegy, Ró-hegy, Börtönhegy. Külön érdekesség, hogy egyfajta szigetként, már Velem és Cák közigazgatási területei között

elkülönülve Kőszegszerdahelynek is van egy kis erdőrésze fenn a hegyen, többek között itt él az atlaszcédrus is.

Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – kiemelkedő ünnepeink és szokások

Falunap Kőszegszerdahelyen

Kőszegszerdahely gazdag kulturális életének csúcspontja az általában július elején tartott falunap. Ilyenkor a falu kulturális egyesületei bemutatják legújabb műsoraikat, úgymint a színjátszókör, a férfikar, a népdalkör, versmondók, és persze vannak meghívott vendégszereplők is. Tombolajegy vásárlásával és egyéb pénzbeli adományokkal a település szépítéséhez járulnak hozzá a résztvevők, de a rendezvény ellátását lehet akár süteményekkel, vagy házi italokkal is támogatni.

Nőnap ünnepség Kőszegszerdahelyen

Kőszegszerdahelyen igazán színvonalas produkcióval ünneplik nemzetközi Nőnap alkalmából a falu hölgy lakóit. A Flórián Tűzoltó Énekkar és a Kőszegszerdahelyi Tűzoltó és Polgárőr Egyesület kiváló összetartásának hála fergeteges, zömében humoros produkcióval örvendeztet meg az ünnepeket, végül a rendezvény jóhangulatú bálba megy át.

Férfinapi ünnepség Kőszegszerdahelyen

A nőnap párját, a férfinapot ritkán ünneplik hazánkban, Kőszegszerdahelyen viszont a férfiak is nagy becsben vannak tartva, így a hölgyek minden évben megörvendeztetik őket a népdalkör és a színjátszókör humoros műsorával. Eltérően a naptárban meghatározott dátumtól (november 19.) általában nyár elején a kőszegszerdahelyi lányok és asszonyok minden 18 év felett lévő férfi lakost meghívják a kultúrházba, a produkciók a faluról, egyszersmind önmagukról szólnak, a hangos nevetés és a jóhangulat garantált.

Idősek napja Kőszegszerdahelyen

Tematikáját tekintve az ősszel megrendezett kőszegszerdahelyi idősek napja nagyon hasonlít a nőnap és férfinapi rendezvényekhez, az eltérés csupán annyi, hogy itt nincs nemenkénti elkülönülés az előadókat illetően, férfiak és nők is műsoroznak. Faluhelyen különösen nagy becsben tartják az időseket, akik kétkezi munkájukkal egész életükön át megtartották és továbbörökítették Kőszegszerdahelyt.

„Szikranap” Kőszegszerdahelyen

2019-ben tartotta a falu az első Szikranapot, mellyel egy újabb, közösséget összekovácsoló rendezvényt szerettek volna hagyományteremtő szándékkal létrehozni. Tábortűz mellett összejönnek a falubeliek, a Községi ház kertjében szalonnasütéssel egybekötött rendezvény lesz 2020. szeptember 19-én is a „Szikranap”.

Szilveszteri borozás Kőszegszerdahelyen

Az év utolsó napján Kőszegszerdahely önkormányzata forraltborozásra invitálja a lakosságot. A bort, süteményt, egyéb italokat a lakosság adományozza.

Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek - kiemelkedő személyek

Kőszegszerdahely életében meghatározó vagy jelentős szerepet játszó szerdahelyiek élettörténetét és munkásságát reméljük nagyon sok Kőszegszerdahelyre költöző megismeri majd, és a felnövekvő ifjak is tanulhatnak majd életük példájából. Ők valódi Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek, ugyanakkor a jelen munka nem vállalhatja fel töredékesen sem teljes életútjuk ismertetését.

Lakner Tamás, a Kőszegszerdahelyen alakult Szélkiáltó Együttes vezetője

A falu híressége, egyben díszpolgára, Lakner Tamás, a Szélkiáltó Együttes vezetője, jelenleg családjával Pécsen él és tanít a Pécsi Tudományegyetemen. A szerdahelyi Lakner apósa pincéjét megtartotta a család, többek között ennek rendben tartása miatt is rendszeresen járnak haza Laknerék. A falu lakosai büszkék Tamásra és a zene világában elért kimagasló eredményeire.

Ifj. Kuntner István és a világhírű kőszegszerdahelyi fakeretes napszemüvegek

Kőszegszerdahely híres produktuma a napjainkra az egész világot bejáró divatelem, a fakeretes napszemüveg, melyet 2015-ben ifj. Kuntner István tervezett. A szemüveghez illő szemüvegtokot szintén fából készítik. Az egyedi napszemüveg már az Oscar-gálán is megfordult, büszkén hirdetve ezzel a magyar, de főként a kőszegszerdahelyi művészi iparosmunkát, mely tény talán kissé feledésbe merül, azért Kőszeghegyalján mindannyian büszkén visszük hírét ennek a stílusos szerdahelyi kiegészítőnek. Jónéhány kevéssé ismert ám mégis elismert Kőszeghegyaljai kézműves termék várja,

hogy felfedezzék, kiváló lehetőség lehetne ezek ismertté tételére egy „brand” megálmodása, így például egyedi fatárgyak készíttetésével Ifj. Kuntner István megbízása.

Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – művészetek és művészi kézművesség

A kőszegszerdahelyi pirostojás hagyománya

A pirostojás hagyományt a faluban elsősorban Iker Jánosné őrizte korábban, napjainkban Jagodics Imréné, aki húsvétkor tojásfestés oktatásokat tart, az érdeklődőknek bemutatja a tojás-írókázás hagyományos viaszos módszerét.

Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – épített értékeink (szakrális, lakó- és gazdasági épületek, régészet, szobrok, egyebek)

Mindenszentek templom

A település központjában álló Mindenszentek templom igazi erődtemplom, a templomtorony talapzata árpád kori, tornya helyén azonban már a római korban is őrhely állt. 1757-ben három oltára és fa szószéke is állt. A kerítés kapujának pilléreit Szent Flórián és Nepomuki Szent János szobrai díszítik. Az 1975. évi restaurálás során román kori ablakok és a déli oldalon egy befalazott kapu került elő. A középkori templomból maradt meg még a keresztelőmedence is. A templom sírboltja a Sibrik család temetkezőhelye.

A kőszegszerdahelyi plébánia

4 falu plébániai központja volt régen Kőszegszerdahely, a szerdahelyi egyházközség temploma korábban Kőszeg filiája volt, de az elmúlt években távozott a szerdahelyi pap, ezért visszacsatolták Kőszeghez. A plébánia közvetlenül a Mindenszentek templom mellett áll ma is.

Kőszegszerdahely hősi emlékműve

Hősi emlékmű Kőszegszerdahelyen épült először a környező települések közül, maga az emlékmű nem csak Kőszeghegyalján, de országosan ritkaságnak számított, ma is

büszkék rá a falu lakosai. A falu I. és II. világháborús áldozatainak emlékműve a Mindenszentek templom és a Plébánia előtt található.

Zsuppos ház a néhai posta mellett

A falu néhai postaépülete melletti 2 ablakos ház valaha zsupptetős volt, most egy jóval szokványosabb megoldást, cserepeket látunk rajta, eredeti formájára még ma is emlékeznek a helybéliek. Két család lakott benne az 1930-as években sok gyerekkel, még ma is sok leszármazottjuk él a faluban. A későbbiekben egy szerdahelyi származású Pesti tanár újíttatta fel az épületet, jelenleg magánkézben van.

A néhai kőszegszerdahelyi TSZ épületben kialakított új lakások

A Kőszegi utca és a Kossuth utca kereszteződésben álló néhai nagy TSZ épületben új lakásokat alakítanak ki, átadásuk várhatóan 2020-ban megvalósul. Vegyes méretben készülnek az ingatlanok a mini garzonoktól egészen a 3 szobás nagylakásokig.

Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – tárgyak, a múlt kézbe vehető emlékei

A Néprajzi kiállítás Kőszegszerdahelyen

A Néprajzi kiállítás a Közös Önkormányzati Hivatal Kirendeltségének (korábban óvoda) épületében található, a kiállításon szereplő közel kétszáz tárgy kíván ízelítőt adni a kőszeghegyaljai nép 19-20. századi élet- és munkakörülményeiről, küzdelméről az életben maradásért és a máig megőrzött hagyományairól. Az önkormányzat épületének mielőbbi felújítása szükségeltetik.

Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – Vendégcsalogató és vendégfogadó gyöngyszemek

A Községi Ház és udvara

Az egykor iskola, most Községi Ház önmagában komplex szolgáltatásokat nyújt, hiszen van itt könyvtár számítástechnikai eszközökkel, konyha és előadóterem, ahol lakodalmakat is tartanak, az udvaron fedett rendezvénytér. A telek folytatásaként Szerdahely szép új játszótere is itt található, ahova már Kőszegről is járnak családok, ugyanitt felnőtt játszótér-sportpark kialakítását is tervezik. A Kőszegi Kisvonal „hegyjáró túrájának” megállójaként érdemes bevonni például a játszótér.

A Krisztina Vendégház

A Szombathelyi utcában található a Krisztina Vendégház, mely úépítésű önálló 3-4-6 fős apartman-lakásokból áll. Van továbbá még egy különálló 20 fős házuk, amely 4 nagy tágas szobából áll. A lakásokban központi fűtés van, így a vendégház egész évben szeretettel várja vendégeit.

Koivu Vendégház

A vendégházban amerikai konyhás nappali (kandalló fűtéssel), három hálószoza, két zuhanyzós fürdőszoba és fatüzeléses szauna áll a vendégek rendelkezésére. Jól felszerelt konyha, spájz és két nagy méretű terasz biztosít lehetőséget a kinti étkezésekhez és a pihenéshez. A hátsó teraszról gyönyörű kilátás tárul a Kőszegi hegységre. A ház 5-6 fő számára nyújt kényelmes elhelyezést, három kétágyas szobában, melyek közül kettő a tetőtérben található, és mindkét szobából megközelíthető erkély tartozik a szobákhoz.

Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – Helyi termékek és a helyi gazdaság megtartói

Kőszegszerdahely megtartó erejét biztosítják és növelik az itt működő vállalkozások. A környező településekhez képest kimagasló mértékben, a vállalkozások 22%-a mezőgazdasági munkakörrel foglalkozik. Jelentős további vállalkozások, köztük építő ipari vállalkozások élnek, amelyek tevékenységükkel, adóikkal segítik Kőszegszerdahely fejlődését.

Helyi termékek

A helyi terméket, élelmiszert és alapanyagot vagy részterméket előállító gyártók és feldolgozók a vidékre jellemző termények és erőforrások helyben történő feldolgozásával megerősítik településük, és az egész Natúrpark térség helyi gazdasági bázisát, amely egyben jelentős hozzáadott értéket jelent a térségbe látogató vendégeknek és turistáknak, valamint a térségen kívüli értékesítés esetén, mintegy járulékosan, jó híret viszik a településnek és magának a natúrparknak is.

Helyi mezőgazdálkodás

Magyarországon a falvak, nemritkán egységes birtokként, vagy birtokközösségként a táj és a természet fenntartóiként szolgáltak évszázadokig, és szolgálnak ma is. Minden olyan vállalkozás, egyéni-, családi- és közösségi kezdeményezés, amely a hagyományos paraszti gazdálkodás gyakorlatának a kornak megfelelő, környezettudatos megújítását

szolgálja, az közvetlenül és közvetetten is szolgálja a település természeti és közösségi helyi értékeinek a megújítását és tartós fenntartását.

Ökológiai gazdálkodás

A natúrparki települések és az egész Natúrpark környezeti értéke szempontjából különös jelentősége van az ökoporták, és a falusi önfenntartó, környezettudatos kisgazdasági kezdeményezéseknek, amelyet sokszor más munka mellett tartanak fenn családok, vagy gazdálkodó közösségek.

Kézműves foglalkozások

A Natúrparki településeken a helyi termék előállító kézművesek, művészek és művészi kézművesek, akik egyszerre szolgálják a település kultúrtörténeti és gazdaságtörténeti értékeinek a megújítását – a natúrparki települések valódi gyöngyszemei. A településen egykor jellemző mesterségek utódai ma is kincset érnek, így a kovácsok helyébe lépő lakatosok, gépjármű-, gép- és szerszámszerelők, a hagyományos mesterségek továbbvivői és az azokat a mai formában képviselők mind életet és gazdasági erőt adnak a településnek.

Lakóhelyek, lakókörnyezet és környezettudatosság

A natúrparki településeken nagyon fontos szolgáltatást végeznek az építő, és az építéshez kötődő vállalkozások, a kőművesek, az ácsok és tetőfedők, a villany- gáz-, víz- és fűtés szerelők, a modern megújuló energiákkal foglalkozó vállalkozások, a kertészeti-, kertépítő- és tájépítő vállalkozások és szolgáltatók.

Helyi szolgáltatások

A már elérhető vagy megkezdeni kívánt helyi szolgáltatások erősen javítják a település életminőségét, kedvezően hatnak a település lakosságmegtartó erejére, és gazdasági szövetére. A lakossági és személyi szolgáltatások széles köre (fodrászat, bolt, stb.) mellett, a gazdasági és pénzügyi szolgáltatások megkezdésével illetve megerősítésével is javítható a település jövőpotenciálja. A rugalmas-, a részidős- és a távmunka lehetőségeinek terjedésével kedvezőbb helyzetbe kerülhetnek településeink, hogy fiatalabb generációk, és fiatal családok is otthonul válasszák a natúrparki településeket. Ez hosszútávon kedvezően hat a település fennmaradására, és hagyományos közösségi értékeinek a megerősítésére.

Becsületkasszák Kőszegszerdahelyen

Kőszeghegyalja több településén, így Szerdahelyen is jónéhány ház előtt találkozhatunk az úgynevezett becsületkasszákkal. Ez a kedves hagyomány egyszerre biztosít némi jövedelem kiegészítést az „üzemeltetőinek”, másrészt az itt árult termékekkel (legyen az kézműves munka, vagy termés, akár különféle házi készítmény) garantáltan elégedett lesz a vevő, hiszen ezek tényleg azok, aminek látszanak... Harmadrészt ebből a település is profitál, a boldog vásárlók így viszik jó hírét ország-világszerte.

Termelői piac Kőszegszerdahelyen

Újra lesz piac Kőszegszerdahelyen. A környékbeli hegyaljai települések közül egyedül Szerdahely kapott kereskedelmi jogot, az 1500-1600-as években vásárhely volt, vélhetően a szerdai vásártartás is mérvadó volt a településnév rögzítésekor. Szalay Tibor ugyan nem szerdahelyi lakos, mégis szeretné a néhai hagyományt új elemekkel feléleszteni. Az egykori TSZ telken készül a piactér egy 20*30 m-es alapterületen, és fedett csarnok is lesz 7,6 m-es belmagassággal. A tervek és a modern világ igényei szerint szombaton lesz a piacos „főnap”, a hegyaljai árusok és portékák előnyt fognak élvezni, de tervezik bolhapiac rendezését is, és az elmaradhatatlan piacos ételek, úgymint lángos-kolbász-bundáskenyér is egészen biztosan kapható lesz. Az új Termelői piacnak bizonyára gyorsan híre fog menni a környéken, érdemes lenne Kőszeghegyalján, de legalábbis Kőszegről egy piacjáratot indítani, ez ügyben adott esetben a Kőszegi Kisvonal üzemeltetőjével együttműködni.

A kőszegszerdahelyi Németh Parkett Kft.

1991 óta működik Kőszegszerdahelyen a Németh Parkett családi vállalkozás, hazai és külföldi piacra irányul értékesítésük. Főként padlót, parkettákat, valamint építőanyagokat forgalmaznak. A falu elején található impozáns telephelyükön állandó jelleggel nagy árukészlet várja az érdeklődőket. Németh Szilvia a falu lakói között nagy tiszteletnek örvend, tevékenységét, közösségépítő munkáját nagy becsben tartják.

Gyabronka és Társai Kft. Kőszegszerdahelyen

Gyabronka Ervin festő vállalkozását két éve működteti, elsősorban Kőszegen, Kőszeghegyalján és Szombathelyen teljesít megbízásokat. Szándéka, hogy vállalkozását gépesítéssel erősítse meg, amelynek köszönhetően remélhetően idővel állandó munkatársakat is tud alkalmazni vállalkozásában.

Fűtelek Major Kft. Kőszegszerdahelyen

A vállalat 2001-ben alakult, fő tevékenységi körébe olajos magvak és gabonafélék kombinált termesztése tartozik.

Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – Kőszegszerdahelyet megtartó jelentős közösségek

Kőszegszerdahelyi Önkéntes Tűzoltó és Polgárőr Egyesület

A szerdahelyiek nagyon büszkék tűzoltóikra. Nem csak érték-és életmentő munkájukat végzik, de Kőszegszerdahely és a többi kőszeghegyaljai település kulturális életében is komoly szerepet vállalnak rendezvényszervezésükkel és különféle humoros fellépéseikkel például nőnap műsorozásaikkal. Elsődleges hivatásuk nagy megpróbáltatásaként lehet említeni a 2009-es sár-és vízözön, valamint a 2017-es Velem feletti erdőtűzben tanúsított hősiek helytállásukat. Fennállásuk 125 éves jubileumát 2019-ben ünnepelték.

A Vadrózsa Népdalkör

1982-ben alakult meg az asszonykórus Kőszegszerdahelyen, a kezdetektől különféle kulturális rendezvényeken járják Kőszeghegyalja településeit, sőt időnként népdalfesztiválokon is versenyeznek. 2009-ben léptek be a Kőszegszerdahelyi Kulturális Egyesületbe, új nevüket, a Vadrózsa Népdalkör megnevezést is innentől használják. Repertoárjukon valamennyi dialektus dalai megtalálhatóak, 2016-ban a Duna Televízió Ízörzők műsorában is szerepeltek már. Próbáikat a Községi Házban tartják.

A kőszegszerdahelyi Kaméleon színjátszócsoporth

Kőszegszerdahely Kaméleon színjátszó csoportja VASS Annamária (Nusi néni) vezetésével jött létre, körülbelül 10 éve rendszeres szereplői a falu és Kőszeghegyalja kulturális rendezvényeinek. Próbáikat a Községi Házban tartják.

A Flórián énekkar

Kőszegszerdahely férfikarát Mersich István alapította 2007-ben. Egy falunapi fellépésére állt össze először a társaság, azóta folyamatosan szerepelnek. A tűzoltóság névjegye alatt 3-4 éve működnek, ezzel régi vágyuk teljesült a falu idősebb tűzoltóinak.

A Vadvirág Iskola szabad nevelési kezdeményezése

Kőszegszerdahelyen a Vadvirág iskolában 3 tanévnyi szünet után várhatóan 2020-21-től újra élet költözik az épületbe! Speciális Waldorf oktatás lesz, 10+1 évre írták alá a szerződést a működtetésre. A szükséges munkálatok már folynak, fűtéskorszerűsítés, tetőcsere szükséges, a nyílászárók már újak. A diáksereg szállítása érdekében vélhetően újabb rendszeres buszjáratok indulnak Kőszeg-Szombathely irányából. Jelen elképzelések szerint felmenő rendszerben indulnak majd osztályok.

Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek – Sport, hobbi, szabadidő

Kőszegszerdahelyi focipályája

Kőszegszerdahelyen Kőszeghegyalja SC néven létezett focicsapat, a 2010-es évek elején szűnt meg versenyszerű labdarúgásuk. A focipályát a 2017-ben elkészült játszótér mögött található. Magyarország legnépszerűbb sportja a futball, a falu lakosai kedvenc pályájuk mellett egy sportöltöző felújítását tartják indokoltnak.

Kőszegszerdahelyi játszótér

2017 nyarán adták át Kőszegszerdahelyen a Hegyi úton a mintegy 20 millió Forintos kormányzati támogatásból létesült szép új játszótér. A környező településekről is rendszeresen érkeznek ide kisgyermekes családok, különféle hinták, csúszda, mászóvár és libikóka várja a kis örökmozgókat. A játszótér a Községi Ház, illetve az annak udvarán létesült rendezvénytér közvetlen közelében található, így a falu rendezvényein az egész család szórakoztatása kiválóan megoldott.

Gyalogtúrázás Kőszegszerdahelyen

A szerdahelyiek azt vallják, Velem szép romantikus település, de a hegyet Szerdahelyről látni igazán. Aki azonban fel szeretne menni a hegyre, az is megtalálja számítását Kőszegszerdahelyen, a faluból ugyanis például az alpannonia® túraútvonal sárga jelzését követve patakok mentén és erdőkön át Velembe, illetve keleti irányban akár Lukácsházára is eljuthatunk. A készülődő termelői piac kiváló pihenőhelyként is szolgálhat a túrázóknak. A gyalogos túrázók szívesen megtekintnék a Mindenszentek templomot, ennek lehetőségét érdemes lehet megteremteni. Indokolt lenne egy büfé-falatozó-kávézó vagy éppen pékség létesítése, mely tovább emelhetné az itt élők és az ide érkező turisták komfortérzetét.

Kerékpározás Kőszegszerdahelyen

Kőszeghegyalján Szerdahely abban a szerencsés helyzetben van, hogy az egyébként nem túl forgalmas ám annál inkább dimbes-dombos autót út elkerülésével is megközelíthető Kőszegről az Írott-kő Natúrpark Kerékpárúton Cákon át, vagy akár Szombathelyről is Bucsú illetve Bozsok irányából. Az Eurovelo 13 : Vasfüggöny kerékpárút egész Közép-Európát átszelő útvonala Kőszegszerdahely községet is érinti, gyakran külföldi vendégeket is a faluba csalogat. A jó országúti és mountainbike terep- és úthálózati adottságok indokoltá teszik egy kis kerékpárkölcsonzó, vagy éppen kölcsönző/szervízpont létesítését a településen.

Megjegyzés

A Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek a LEADER alapú, natúrparki szemléletű helyi értékek gyűjteményét tartalmazza. Kőszegszerdahely Képviselőtestülete által jóváhagyott LEADER alapú, natúrparki szemléletű helyi értékekhez kötődően LEADER helyi érték alapú pályázatot nyújthatnak be vállalkozások, gazdálkodók és civil szervezetek.

A XXX./2012. sz. törvény alapján a települési helyi értéktár bizottság az elkészült Kőszegszerdahelyi Gyöngyszemek gyűjteményből, és természetesen egyéb forrás alapján is indítványozhatja a települési önkormányzati testületnek a települési értéktár bővítését, abba újabb települési érték felvételét.

Az értéktár bizottság és a testület azt is indítványozhatja, hogy egyes települési értékek Vas megyei értéktárba felvételre kerüljenek!

Az anyag szövegét összeállította: Bakos Márton, Györffy Gábor - Írott-kő Natúrparkért Egyesület

